

To je sodu izbilo dnò. Štrajkujoči kurjači so pač računali, da prisilijo „Lloydovo“ gospodo k odje-njanju s tem, da onemogočijo „Lloydu“ izvrševati njegove dolžnosti. Ta njih račun pa jim je preprečila vlada s tem, da je „Lloydu“ dovolila najeti manj vredne tuje kurjače ter mu dala na razpolago vojaške kurjače. „Lloyd“ je vsled tega mogel vsaj najnujnejše svoje dolžnosti izvrševati, njegove ladje niso bile več odvisne od štrajkujočih kurjačev in s tem bi bil štrajk ugonobljen, da ni vladno postopanje napotilo drugih delavcev, da so kurjačem hiteli na pomoč.

Tržaško delavstvo je sklenilo uprizoriti gene-ralni štrajk, ter s tem paralizirati vladno podpiranje „Lloyda“. Ta štrajk je bil v četrtek uprizorjen, a čim se je začel, posegli so v ta strogo gospodarski boj tudi drugi elementi, katerim pa ni bilo za zmago delavskih zahtev, ampak za vse druge zahteve.

Pred vsem so se delavskega gibanja oprijeli iredentisti, ter so ljudstvo ščuvali k izgredom, hoteč provzročiti revolto in krvave boje, ki bi obrnili nase občno pozornost, razvneli strasti in provzročili vsaj utrjenje iredentizma, če ne že mednarodne konflikte ali celo intervencije.

Nadalje pa so se delavskega, na sebi vseskoz poštenega gibanja polastili tisti anarhistični elementi, katerih je v Trstu vse polno. Anarhizem je mej Itali-jani sploh jako razširjen, posebno pa mej tržaškim „mobom“. Tržaška „mularija“ je vseskoz anarhistična in ta mularija je, deloma iz lastnega nagiba, deloma vsled ščuvanja iredente, provzročila, da je prišlo do krvavih izgredov.

Vlada je v nedeljo razglasila obsedno stanje in za slučaje punta določila naglo sodbo. Take izredne odredbe sicer niso simpatične in da je vlada glede štrajka „Lloydovih“ kurjačev pametno postopala, bi jih tudi ne bilo treba izdati, ali dogodki v petek in v soboto so jo silili, da se je poslužila tega sredstva. Ž njim je hipoma zadušila revolucijsko gibanje in provzročila, da sta v Trstu zopet zavladata red in mir.

Politični pregled.

Državni zbor. — V poslanski zbornici so bile zadnje dni jako rezke in časih prav viharne razprave. Posebno burne so bile debate, ko se je govorilo o Luegerjevi interpelaciji, v kateri so bili razni nemški liberalci dunajski označeni kot sleparji in goljufi. Lueger je zagotavljal, da vse svoje trditve dokaže, a glej, ko je dobil priliko, to storiti, ni izpolnil svoje obljube, ni doprinesel obljubljenega dokaza. Tudi zastran nemirov v Trstu se je dvakrat govorilo. Ministrski predsednik je branil namestnika, policijo, vojaštvo, samo „Lloyda“ ni branil. Socijalni demokrat Ellenbogen je govoril silno strastno, ali v bistvu je še najpravilnejše označil storjene napake. Zbornica je izvolila poseben odsek 37 članov, ki ima nalogo, tržaške dogodke preiskati in v osmih dneh poročati. Poročevalec je dr. Fuchs. Tudi slovenski poslanci se hočejo pri tisti priliki oglasiti in pojasniti tržaške razmere s slovenskega stališča. Zbornica je dokončala prvo branje predloge zastran bosanskih železnic in začela v sredo razpravo o proračunu.

Avstrija in Rusija. — Nadvojvoda Fran Ferdinand se je povrnil iz Rusije, a njegovo potovanje je še sedaj predmet obširnim razpravam v časopisih. V obče se sodi, da je nadvojvoda imel važne politične naloge in sicer na jedni strani z ozirom na nemški carinski tarif, na drugi strani pa z ozirom na balkanske razmere. Srbski in bolgarski listi so mnenja, da se je sedaj obnovil in poglobil dogovor mej Avstrijo in Rusijo glede razdelitve sfer na Balkanu in so vsled tega silno nevoljni. Čuje se tudi, da je nadvojvoda interveniral tudi v prid Rumunije, ki je Rusiji bila doslej skrajno sovražna.

Srbija. — Zopet se vlačijo po nemških listih vsako-vrstna senzacionelna poročila. Vidi se, da je bila uprizorjena sistematična gonja proti kralju in kraljici in da se je vprašanje o prestolonasledstvu sprožilo z namenom, strmoglaviti kralja. Z ozirom na to, da se vedno govori o silnem nasprotstvu mej Srbijo in Črnogoro in da se vedno kolportirajo govorice, da je črnogorski princ Mirko pretendent na srbski prestol, je jako značilno, da je „Glas Črnogorca“ priobčil iz peresa črnogorskega vladarja članek, v katerem se odločno zavračajo te spletke.

Belgija. — Socijalni demokratje v Belgiji so uprizorili veliko gibanje za uvedenje splošne in jednake volilne pravice. V parlamentu so bile zaradi tega že sila ostre razprave, katerim so sledile velike demonstracije v Bruselju in tudi v drugih mestih.

Španjska. — V Barceloni je nastalo močno revoluci-jonarno gibanje. Kacih 100 000 delavcev je začelo štrajkati in uprizarjati vsakovrstnih izgredov. Vlada je bila prisiljena, razglasiti izjemno stanje. Na raznih krajih, ne samo v Barceloni, ampak tudi v sosednih mestih, je prišlo že do krvavih bitk in je bilo mnogo ljudi ustreljenih.

Angleška je sklenila z Japonsko alijančno pogodbo, naperjeno zoper Rusijo in Francijo. S to pogodbo hoče Angleška preprečiti vsako napredovanje Rusov in Francozov na Kitajskem, kar je tudi v interesu Japonske. Slednja je s to alijančno pogodbo postala šele prav važen faktor v vseh azijskih zadevah ter bi eventualno zamogla vplivati tudi na evropske politične razmere. V tem tiči uprav velikanski pomen sklenjene alijance.

Vojna v južni Afriki. — Dewet je ušel angleškim, lovečim ga kolonam na jako genialen način. Pognal je čredo volov in krav proti blockhišam ter preko žične ograje železniške proge. Živina je ograjo potrgala, Angleži so streljali nanjo, med tem pa so Buri utekli, razkropljeni na majhne četice. Kje je Dewet, sedaj še ni znano, ali baje ima že zopet vse čete skupaj. Kako živahno je na južnoafričanskih bojiščih, dokazuje poročilo lista „Nieuwe Rotterdamsche Courant“, ki pravi, da je bilo meseca decembra 310 bitk in prask, in sicer 120 v Transwaalu, 101 v Oranju, 74 v Kaplandiji in 9 v Natalu. Razen teh se je vršilo še 6 bojov brez navedbe kraja. To kaže, da so burske čete še po vsej južni Afriki. Večinoma povsod so bili Buri ofenzivni. Velikanske sleparije liferantov streljiva, konj in hrane za angleško vojsko so se razkrile šele nedavno. Šele pred par dnevi je angleški vojni minister s triumfom naznanil, da se je posrečilo dobiti novega liferanta za meso, ki bo pri funtu za 1½ pence cenejši, s čimer se prihrani na leto 600—700.000 funtov šterlingov. 7. t. m. pa se je razkrilo, da je dotični liferant ogoljufal angleško vlado, ker je pošiljal mesto avstralskega mesa ne-užitno argentinsko ter prodal svojo pogodbo sindikatu Wernher, Beit in Rhodes. Ta si je razdelil v kratki dobi 100 % divi-dende! Živela vojna! Nova Seelandija nima nič denarja, da bi mogla nadaljevati dela v rudokopih. Več tisoč delavcev je brez zaslužka, ki se zato silijo na vojno. Beda je vzrok navdušene požrtvovalnosti Seelandcev, o kateri je govoril Chamberlain s tolikim občudovanjem. Društvo „Deutsche Buren-hilfsbund“ je prosilo angleško vlado za dovoljenje, da bi po-

slalo koncentracijskim taboriščem denarno pomoč in zdravnike. Angleška vlada je to ponudbo odklonila, a izjavila, da rada sprejme živila, obleke i. dr. Iz Johannesburga poročajo listu „Times“ o položaju Burov v Kaplandiji. Na vshodu je baje 2—3 tisoč Burov. V goratem okraju Lange Berg, 100 milj od Kimberleya, so si Buri ustanovili novo republiko ter se ondi nastanili v velikem številu. Tam sejejo in žanjejo, ker jih nihče ne moti. Poročevalec lista „Times“ zahteva, naj se pošljejo velike, močne, nove čete v južno Afriko, sicer bo Anglija svoj optimizem morala drago plačati. O najnovejšem lovu na Deweta se poroča, da je bil Kitchener prepričan, da ujame Deweta. Porabil je za ta lov 20.000 mož ter šel sam v Wolvehoeck, da bi bil pri sijajni zmagi prisoten. Dewet je ostal do zadnjega v svoji pasti, končno pa nenadoma, na vseh straneh nakrat prodril skozi angleške linije ter ušel. Kitchener trdi, da so imeli Buri pri tem 283 mrtvih, ranjenih in ujetih, česar pa niti angleški listi ne verjamejo. Dokazalo pa se je, da ves sistem block-hiš ne izda proti Burom nič. Na severu Oranija stoji pod poveljništvom Alberta in Prinsloa 1500 Burov. Piet Wessels in Louis Wessels agirata v Kaplandiji. Dewet je baje pri Reitzu. Iz Londona javljajo, da se vine Kitchener v aprilu v London ter odide potem v Indijo.

Obrtnija.

Narodno gospodarstvo Srbije. ¹⁾

Trgovinsko-zemljepisna lega Srbije je najbolje razvidna iz nje celote. Severno mejo tvori na severu plovbena Sava, v dolžini 181,2 km, katera meja loči kraljestvo od Avstro-Ogrske monarhije; nadalje Donava v dolžini 325 km, katera jednako po svojem največjem delu meji mej Srbijo in Avstro-Ogrsko in naposled med jednim delom Rumunije (v dolžini 102 km) in Srbijo. Na vzhodu je naravna meja mej Srbijo in Bolgarijo reka Timok, v dolžini 75,6 km na zapadu mej Bosno in Srbijo reka Drina v dolžini 223,7 km in le na jugu obstoji mej Srbijo in Turčijo umetno napravljena meja.

Prebivalstva je imela Srbija koncem leta 1900 2.535.066, mej temi 20.000 inozemcev. Prebivalstvo je razun 2,5 % pravoslavno. Politično je Srbija razdeljena v 16 okrožij, oziroma 81 sodnih okrajev.

Glasom štetja je bilo l. 1897. v Srbiji 375.196 kmetijskih posestnikov, ki se pečajo s poljedelstvom in živinorejo, iz česar se da sklepati na kmetijski značaj dežele. 83,6 % prebivalstva se peča le s kmetijo in deželni dohodek je po 80—82 % vzet iz kmetijstva.

V petih letih t. j. 1895—1899 je znašala vrednosti izvoženega blaga:

na poljskih pridelkih	22,636.204	dinarjev
na živinoreji	24,012.938	„
in na drugih pridelkih	8,496.414	„
skupna produkcija	55,145.556	dinarjev.

¹⁾ Posneto po Trgovinsko-zanatljiskim šematizmu kraljevine Srbije. (Po zvaničnim i službenim podatena sastavio i izdao Sv. R. Hristič, l. 1902). Ta izvleček imej namen ovreči lažnjiva poročila prusožidovskih listov o gmotnem stanju Srbije.

Kmetijsko obdelane zemlje je bilo v Srbiji leta 1897. — 1.805.943 ha, neobdelane zemlje pa 792.726 ha ali 16,4 % celega površja.

Mej pridelki kmetijstva zavzemlje prvo stopinjo sadjarstvo, kajti le češpelj se je izvozilo v letih 1895 do 1899 in sicer:

Posušenih češpelj za	8,418.917	dinarjev
pekmeža (povidla) za	2.125.580	„
slivovca za	216.449	„
svežih češpelj	664.799	„
skupaj za	11,452.745	dinarjev.

Vsa obdelana zemlja Srbije je razdeljena na 3,802.939 parcel, in jedna parcela povprečno obseza 0,92 ha. Povprečna cena za hektar izorane zemlje znaša 235 dinarjev, vinograd 654 dinarjev, travnik 161 dinarjev.

Na živinoreji je štela Srbija koncem leta 1900: govedine 942.087, konj 180.071, svinj in prašičev 940.609, ovác 3.013.644, koz 425.565, bivolv 7026, oslov 1571, mul 56, druge domače živali (kuretina itd.) 4.648.563. Uljnakov (navadnih) je bilo 164.653, izvanredne vrste 7747. Izvozilo se je v teh petih letih na živini:

Konj	2.286	v vrednosti	259.954	dinarjev
govedi	57.311	„	10,851.349	„
ovác	86.905	„	752.117	„
svinj	67.023	„	9,102.102	„
druge živali v vrednosti			967.762	„

Jajec 134.443 kg v vrednosti 53.367 dinarjev; surovega masla in sira 130.175 kg v vrednosti 197.835 dinarjev; svežega mesa 41.230 meterskih stotov; svilnatih kokonov 4500 kg.

Glede gozdarstva v Srbiji pravi „zanatljiski šematizem“, da je bila Srbija zaradi svojih nekdanjih ogromnih in bogatih gozdov imenovana „Šumadija“ t. j. gozdna dežela. Ali ti gozdi so že po večini uničeni in poprodani na brezvestne špekulante za sramotne cene, a mladega naraščaja je le malo. Gozdov je 1.546.000 ha ali 32 % celega površja dežele. Na vsakega prebivalca Srbije spada 0,667 ha gozda. K gozdnemu zemljišču spada 61.250 ha planin, 30.925 ha goličav, 15.462 ha skalovin in pustin. Mej posestniki gozdov pripada erarju 566.982 ha, občinam 658.260 ha, cerkvenemu zakladu 303.675 ha in 303.675 ha zasebnim lastnikom. Državni gozdi so znašali l. 1899. 350.000 dinarjev, za razrezan les se je dobilo 596.040 dinarjev. Od te baže lesa se je izvažalo po največ za doge na Francosko in Nemško, železničnih pragov v Bolgarijo, drv pa v Rumunijo.

Glede rudništva stoji na prvem mestu premogovništvo, če ravno je tudi premogokopstvo, kakor sploh rudništvo v Srbiji, še le na početku razvitka.

Vseh rudniških pridelkov je bilo leta 1899. in sicer v meterskih tonah: premoga 122.229, bakra 233, svinca 209 meterskih ton. Zabeleženih je v Srbiji zdaj 44 važnejih rudnikov in sicer premogovnikov,